

V. a végén 3. iv.) egyszeribe tisztázza a kérdést, de ha azt látjuk belőle, hogy bevételünk éppen a XVII. századnak elején indul meg nagyobb arányokban, ezt a váratlan lendületet kétségkívül a hegyaljai bor s talán éppen az asszúbor-készítés feltalálása hírének tulajdoníthatjuk.

1587-ben bevittünk Lengyelországba	7382	frt	ára	bort
1588- " " "	4127	"	"	"
1589- " " "	4319	"	"	"
1590-től—1606-ig adataink hiányzanak.				
1607-ben bevittünk Lengyelországba	11,434	frt	ára	bort
1608- " " "	15,371	"	"	"
1609- " " "	18,340	"	"	"
1610- " " "	22,797	"	"	"
1611- " " "	24,406	"	"	"
1612- " " "	21,245	"	"	"
1613- " " "	20,708	"	"	"
1614- " " "	16,834	"	"	"
1615- " " "	20,545	"	"	"
1616- " " "	23,870	"	"	"

Ezeknek kapcsán még csak azt óhajtjuk jelezni, hogy szemlénk^a rövid időn mind a *tokaji* borról, mind annak középkori hirneves elődjéről: a *szerémi* borról is beható levéltári kutatások alapján készült tanulmányokat fog hozni. (tk.)

Erdélyi robotjegyek. A Brendicker szerkesztette „Der Sammler“ című berlini folyóirat 1887. évf. 1. számában Clericus felhívja a pénzjegyek gyűjtőinek figyelmét az u. n. robotjegyekre. E robotjegyek Erdélyben a kézi- és igásmunkára kötelezett parasztok számára voltak 1848-ig használatban. Ezen papírjegyek valamivel nagyobbak a mai levélbélyegeknél és veres színben hosszú fehér papírszeletekre vannak nyomtatva. Szerző azt sejtí, hogy e jegyeket a bécsi állami nyomdában nyomtatták. Magának 5 ilyen jegye van, még pedig egy 4, kettő 2 kr. értékmegjelöléssel, és kettő, melynél a pénzérték nincs kitéve. Ezek közül hármon egy-egy ökörfej van egy körben, kettőn egy kéz. Szerző ezen jegyeket mindenekelőtt valami város, illetve uradalom címerének tartotta, de csakhamar felismerte, hogy e két képpel a parasztok kézi- illetve fuváros-robotmunkája volt megjelölve, Clericus azt is felemlíti, hogy van neki olyan jegye is, melyen ugyanegy papirdarabra egy ökörfevel s egy kézzel jelölt robotjegy van nyomtatva. Azt is felhossa, hogy ő látott olyan erdélyi robotjegyet is, melynek egyik oldala sraffirozva volt, és véleménye szerint, ezen jegyek nagyobb, illetve kétszeres

pénzértékkal is birtak, miután ezen sraffirozott jegyekkel valószínűleg az éjjeli munka jelöltetett meg.

Miután eddigelé minden bővebb, különösen Erdélyből származó adatnak híjával vagyok, mely megczáfolná e robotjegyek fenti magyarázatát, egyelőre ezt a magyarázatot fogadhatjuk el.

Megjegyzem, hogy az a hirneves heraldikus Clericus L. úr 1892-ben Magdeburgban elhalt és rendkívüli gazdag és becses papírpénzjegy-gyűjteményét halála után a berlini kir. porosz államnyomda igazgatósága megvásárolta, a hol a nevezett robotjegyek talán még ma is megtalálhatók.

En ez ügyben annak idején Michaelis Lajos úrhoz, a „Siebenbürgischer Volkskalender“ szerkesztőjéhez fordultam némi felvilágosításért, ki arra figyelmeztetett, hogy ezen robotjegyek nem lehettek az erdélyi szászok közt használatban, minthogy azok közt sem a nemesi, sem a jobbágyi intézmény nem létezett. Volt ugyan néhány hűbéres erdélyi szász falu, de azok szegény nemesek kezén levén, robotszolgálatukat rendszeren készpénzben megváltották. E papírból készült, nyomtatott robotjegyek valószínűleg azon időben jöttek használatba, mikor már maga a papír nem volt oly drága. Meglehet, hogy e jegyeket Brassóban nyomtatták, mert Erdély első papírgyára 1546-ban Brassóban létesült. Azon feltevés ellen, hogy ezen jegyek a legujabb időben, azaz rövid idővel 1848 előtt jöttek volna használatba, kifogást lehetne tenni. Annyi tény, hogy e papírból készült és a rá nyomtatott ökörfej- vagy kézjegyek által a paraszt emberrel való elszámolásnál igen praktikusnak bizonyult robotjegyek Erdélyben használtattak, de hogy mikor jöttek legelőször használatba és hol nyomattak, azt e későbbi kutatások fogják eldönteni.

TREICHEL SÁNDOR.*

* Treichel úr, a poroszországi Kischau melletti Hoch-Palleshken-beli nagybirtokos, nagy tevékenységű német népvizsgáló az erdélyi robotjegyekről egy nagyobb dolgozatot küldött nekem „Ethnologische Mitteilungen aus Ungarn“ című folyóiratom részére. Ebből közlöm előre e kivonatot.

Herrmann Antal.